

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בתנ"ך

1262 30%

מועד חורף תשפ"ה 2025

הפתרון נכתב על ידי עדי שטרן סימן-טוב

מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

פתרון בגרות קיץ תשפ"ד
שאלון 1262 (30%)

פרק א - בראשית

שאלה 1

א. 1. השוני בתיאור בריאת האדם:

בפרק א- האדם נברא "בצלם אלוהים", כלומר בצלמו של האל, שפירושו דמיון רוחני לאל שמיתרגם ליכולות חשיבה, דמיון, מוסר ועוד. האדם נברא במאמר פיו של האל, ללא מאמץ מצידו.

בפרק ב- האדם נוצר מן העפר בפעולה שדרשה מאמץ מצידו של האל הבורא "וַיִּצְרָךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם, עֹפֶר מִן-הָאֲדָמָה". הוא נוצר יחידי והאישה נבראת רק בהמשך הפרק.

השוני בתיאור תפקיד האדם בעולם:

בפרק א'- תפקיד האדם הוא להתרבות, לכבוש את הארץ ולשלוט על בע"ח ועליה "פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ, וְכִבְשֶׁתָּהּ; וּרְדוּ בְּדִגַת הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבְכָל-חַיָּה, הַרְמֵשֶׁת עַל-הָאָרֶץ".

בפרק ב'- תפקיד האדם הוא להיות משרת של אדמת גן עדן "לְעִבְדָהּ וּלְשָׁמְרָה".

2) לדעתי שני התיאורים הללו סותרים זה את זה מכיוון שהאופן והזמן שבו מתוארת הבריאה של הדברים שונה במהותה - בפרק א' בני האדם, הזכר והנקבה נבראים יחד ומוצגים כשווים זה לזה, המעמד שלהם גבוה יותר משל שאר הברואים והם נחשבים לנזר הבריאה ושולטים על כל מה שנברא לפנייהם. הם נחשבים ליצירתו החשובה ביותר של האל בצלמו ובדמותו. לעומת זאת, בפרק ב' מהות חיי האדם היא בדידות, הוא נברא לבדו, התפקיד שניתן לו - עבודת האדמה הוא תפקיד שולי וסיוזיפי, העולם לא משרת אותו אלא הוא משרת את העולם.

או:

לדעתי שני התיאורים הללו משלימים זה את זה מכיוון שבפרק א' משתקף תיאור כללי של בריאת העולם שהאל ברא כעולם הרמוני ומושלם, תיאור של המציאות הרצויה לנו כבני אדם, ואילו בפרק ב' יש התמקדות בבריאת האדם, במהות של חייו ותפקודו בעולם, תיאור יותר ריאלי של המציאות האנושית. כך ששני התיאורים, גם אם כוללים סתירות בפרטים קטנים, אינם סותרים אלא משלימים זה את זה.

ב. 1) הקשיים התיאולוגיים האפשריים הם:

• מדוע האל מדבר בלשון רבים אם הוא אל אחד ויחיד?

• מה הכוונה "בצלמנו כדמותנו" אם לאל אין דמות גשמית, שכן הוא אל מופשט?

2) רב סעדיה גאון מתייחס לקושי התיאורי של אלוהים כחסר דמות וצורה, והפתרון שהוא מציע הוא שהדמיון לאלוהים מתבטא בדמיון רוחני, ביכולת לשלוט על אחרים.

הרמב"ם מתייחס גם כן לאותו קושי, שדן במהות הדמיון בין האל והאדם שברא, והפיתרון שהוא מציע הוא שמדובר בדימיון רוחני שמתבטא ביכולות השכליות המפותחות של האדם, אותן העניק לו האל עם בריאתו.

1.ג) ברזילי טוענת שבשני סיפורי הבריאה המיניים נבראו כשווים זה לזה, הראיות לכך הן:

בפרק א' - הזכר נברא יחד עם בת דמותו הנקבה - "ויברא אלהים את-האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אתו: זָכָר וּנְקֵבָה, בָּרָא אֹתָם", היינו הסן נבראים כאחד ומעמדם שווה זה לזה.

בפרק ב' - אדם שמח על בריאת האישה כ"עזר כנגדו", הוא רואה בה שווה לו, בשר מבשרו - "ויאמר, האדם, זאת הפעם עצם מעצמי, ובשר מבשרי; לזאת תקרא אשה, כי מאיש לקחה-זאת".

2) הראיה הסותרת את דבריו היא שהאישה נבראת שניה, אחרי האדם "ויפל הנה אלהים תרדמה על-האדם, ויישן; וניח, אחת מצלעתיו, ויסגר בשר, תחתנה ויבן הנה אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם, לאשה; ויבאה, אל-האדם" והיא נתונה לביקורת שלו כלפיה ולשאלה האם יקבל אותה או לא, מה שהופך אותה להיות נתונה למרותו ולא שווה לו.

שאלה 2

א. 1) בפרק ב' הידע שהיה ברשות האישה הוא הציווי האלוהי שאוסר עליה ועל אדם לאכול מעץ הדעת. דברי הנחש לאישה גורמים לה לערער על הידע הזה בכך שהוא מערער על הציווי האלוהי ואומר לה שאפילו שאלוהים אמר לה שאסור לאכול מהגן, שתדע שאם יאכלו מהעץ - הסן לא ימותו. דבר זה מעורר את סקרנותה, גורם לה להתבונן בצורה שונה על העץ, לא כעל דבר אסור אלא כדבר מפתה, שמושך אותה והיא משתוקקת להשיג את החוכמה והידע שטמונים בו. היא מסיקה שהרווח שלה יהיה גדול ופועלת, מפרה את הציווי, ואוכלת מן העץ, ומאותו רגע עיני שניהם נפקחות, הם מודעים לעירומם, גופם, ולמיניותם.

2) ראיות לכך שהאדם והאישה לא קיבלו אחריות על מעשיהם:

- כשאלוהים שואל את האדם האם הוא אכל מהעץ שציווה עליו לא לאכול ממנו, הוא מאשים את האישה "ויאמר, האדם: האשה אשר נתתה עמדי, היא נתנה-לי מן-העץ ואכלתי".
- כשאלוהים מפנה את השאלה הזו לאישה, היא מאשימה את הנחש: "ויאמר הנה אלהים לאשה, מה-זאת עשית; ותאמר, האשה, הנחש השיאני, ואכלתי".

הפעולה שנקט אלוהים כדי להתמודד עם חוסר האחריות שהפגינו היא עונש הגירוש מגן עדן "וישלחהו הנה אלהים, מגן-עדן--לעבד, את-האדם, אשר לקח, משם ויגרש, את-האדם"

ב. 1) הידע שהושג בעקבות האכילה הוא:

עפ"י הפרשן אבן עזרא, הידע הוא התודעה הגופנית והמינית שמובילה את בני האדם לקיים יחסי מין ולהתרבות.

עפ"י רמב"ן, הידע הוא התודעה המוסרית, היכולת להיות בעלי יכולת שיפוט ולהבדיל בין טוב לרע.

2) באמצעות פס' ז' ניתן לבסס את הפרשנויות כך:

את פרשנותו של אבן עזרא, בכך שלאחר האכילה הם הרגישו את הצורך להסתיר ולכסות את איברי המין שלהם, כדי שהיצר המיני שלהם יהיה יותר נשלט.

את פרשנותו של הרמב"ן, בכך שהם הבינו שעצם עירומם הוא דבר מביך ומביש, כלומר דבר רע, ועל כן הסתירו את מבושיהם.

ג. שלוש נקודות המבט שמציג גרוסמן מתארות מעבר של האדם מתקופת הילדות התמימה לתקופת הבגרות:

בין אדם לאל- בני האדם היו נתונים למרותו של האל בציות מוחלט לסמכותו בגן עדן, כמו ילדים שנתונים לסמכות המוחלטת של הוריהם. כאשר הסן אוכלים מעץ הדעת הסן מורדים בסמכות שלו, על אף שחוששים ממנו מאוד, אבל רק כך הסן עוברים לשלב הבא בחייהם, לשלב ההתבגרות "וישמעו את-קול יהוה אלהים, מותהלך בגן--לרוח היום; ויתחבא האדם ואשתו, מפני יהוה אלהים... ויאמר--מי הגיד לך, כי עירם אתה; המן-העץ, אשר צויתיד לבלתי אכל-ממנו--אכלת?"

בין אדם לזולתו - ההרמוניה ששררה בין האדם והאישה עם בריאתה "ויאמר, האדם, זאת הפעם עץ מעצמי, ובשר מבשרי... על-כן, יעזב-איש, את-אביו, ואת-אמו; וידבק באשתו, והיו לבשר אחד" מופרת, מעתה ישררו ביניהם יחסי מרות כאשר הגבר ישלוט על האישה "ואל-אישך, תשיקתך, והוא, ימשל-בך". מה שמסמל מעבר מיחסים תמימים וילדותיים ליחסים מורכבים של אנשים בוגרים.

בין אדם לעצמו - האדם יהיה נתון לקשיים במהלך חייו "בזעת אפיך, תאכל לחם, עד שובך אל-האדמה, כי מננה לקחת: כי-עפר אתה, ואל-עפר תשוב", צפויים לו חיים סיזיפיים שהוא גזר על עצמו במעשיו, מה שמסמל מעבר מקיום הרמוני ותמים לקיום מלא בקושי ומורכבות שמביאה איתה הבגרות.

פרק ב - בין שאול לדוד

שאלה 4

א. 1) תשובתו של דוד בכתוב למה מסמלת קריעת כנף מעילו של שאול היא שזה סמל ללקיחת חייו של שאול: "ויאמר לאנשיו חלילה לי מיהוה אם-אעשה את-הדבר הזה לאדני למשיח יהוה לשלח נדי בו כי-משיח יהוה הוא".

2) בפרק ט"ו שמואל מנבא לשאול שהמלכות תלקח ממנו ותנתן לאדם אחר, טוב ממנו "ויאמר אליו שמואל קרע יהוה את-ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעה הטוב ממך", ובפרק כ"ד הוא מודה שדוד ראוי למלוכה במקומו "ועתה הנה ידעתי כי מלך תמלוך וקמה בך ממלכת ישראל", ובכך משלים עם דברי הנבואה של שמואל.

ב. שלוש ראיות התומכות בדעתה של בומנדויל:

- "ויאמרו אנשי דוד אליו הנה היום אשר-אמר יהוה אליך הנה אנכי נתן את-איביך (איבך) בך ונעשית לו כאשר יטב בעיניך ויקם דוד ויכרת את-כנף-המעיל אשר-לשאול בלט" - אנשיו של דוד מפצירים בו לנצל את ההזדמנות שנפלה בחיקו ולהרוג את שאול, והוא מחליט רק לכרות את כנף מעילו, מה שמצייר אותו כאדם רחום אפילו מול אויביו.
- "ויאמר לאנשיו חלילה לי מיהוה אם-אעשה את-הדבר הזה לאדני למשיח יהוה לשלח נדי בו כי-משיח יהוה הוא" - דוד משריש בקרב אנשיו את האמונה שהוא לעולם לא היה מערער על ההחלטה האלוהית שבזכותה שאול מולך, הוא אדם ישר והגון.
- "וישסע דוד את-אנשיו בדברים ולא נתנם לקום אל-שאול ושאול קם מהמערה וילך בדרך" - דוד נוזף באנשיו על רצונם לפגוע בשאול ומונע מהם פיזית להתקרב אליו ולפגוע בו.